

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon Droit.

ZATURDAG 14 JANUARIJ.

AMSTERDAM, 13 Januarij.

De kruik gaat zoo lang te water, tot zij berst; dat is: aan alles, ook aan de huichelarij, komt een einde. Men moge sluw zijn, en eene listelijk te bedriegen menigte voor zich hebben; altijd komt er een oogenblik, waarop de gebeurtenissen het masker van het aangezicht rukken, en de schiele oogen, den valschen mond en de verraderlijke trekken ontblooten. Dat oogenblik is voor de Parijsche politiek aangebroken voor zoo verre zij tegen den Paus gerigt is. Lang heeft zij met listige hand — ofschoon zij niemand misleidde van degenen die t niet wilden zijn — onder godvruchtige kniebuigingen den wietook harer geveinsde vereering voor de voeten van den Paus gebragt, middelerwijl eene sluwe tong den raad en den steun des bedrogs aanboodt. 't Is vruchteloos geweest. Langzamerhand heeft zij al stouter en stouter gesproken, duidelijker gehandeld en ergerlijker doorgelast tot dat zij eindelijk Pius IX gedwongen heeft de hand tot de waarheid uit te strekken, om met eene enkele beweging het sluw gesponnen web der leugens te vernietigen.

De waarheid als zij vloert, is onafkeerbaar. De taak om de eeuwige waarheid te verkondigen, als wij den nu den om zijne zachmoedigheid beroemden Pius, van een edele verontwaardiging vervuld, de valscheid van eene grondbeginselen hooren uitspreken, die in een geschrift worden verkondigd, dat hij een gedenkteeken van huichelarij en een schandelijk weefsel van tegenstrijdigheden noemt, dan geeft hij ons daar een van die beslissende woorden die niet slechts alle maskers verscheuren, maar tevens ook de gebeurtenissen bepalen. De Paus is magtelooz naar de wereld; dat is waar; maar hij heeft tot uitvoerder van zijne raadsbesluiten den arm van den Alvermogene, die sinds 18 eeuwen nooit heeft nagelaten de uitspraken van den Stedehouder Zijns goddelijken Zoons te bekrachtigen.

Waarschijnlijk is men op de Tuileries daarover niet al te bezorgd, waar men meer aan een zeker blind fatalismus, dan aan de werking der goddelijke Voorzienigheid acht te hechten. Desniettemin moeten de woorden van den Paus daar een diepen indruk hebben gemaakt. Want de Paus is nog altijd de Paus, en spreekt met luide stem om te veroordeelen wat valsch is en huichelt. Behalve nog daarenboven dat hij openlijk ten aanhoore van de wereld spreekt in 't bezit te zijn van stukken hem door den Franschen Keizer toegezonden die registreerds in strijd zijn met hetgeen thans voor rekening van den Keizer tegen den Paus wordt gepredikt. Wat beteekent de sluwheid van het bedrog tegenover deze eenvoudige getuigenis der waarheid? En wat kan de Paus daar tegenover plaatsen? Niets anders dan de onbeschaamdheid die, als zij alles trotseert, zich verbeeldt dat zij alles verwoonen heeft.

De *Moniteur* heeft de Pauselijke toespraak in zijne kolommen opgenomen met de opmerking, dat „Zijne Heiligheid haar welligt niet zou hebben uitgesproken, indien toen reeds den brief had ontvangen, welken de Keizer haar den 31^{en} December jl. heeft toegezonden.“

Met der daad, die brief, welke den Paus zou hebben

verhindert te spreken, schijnt niets anders dan de officiële boodschap aan Zijne Heiligheid, dat Keizer Napoleon de beginselen omhast, door Haar in zijn antwoord aan den generaal Goyon veroordeeld. Na eene algemeenheid, over de bezorgheid des Keizers voor der H. Stoel, komt hij tot deze veel beteekende beken-tenis, dat „de feiten eene onverbidde logika hebben, en dat hij dien ten gevolge, — hij zegt zijns ondanks, maar dat kan men niet aannemen dan onder benedictie van inventaris — niet kon ontsnappen aan eene zekere deelname aan en verantwoordelijkheid voor de nationale (revolutionnaire) beweging in Italië. Volkomen juist. Maar die deelname aan en verantwoordelijkheid voor de revolutie in Italië is veel grooter dan zij hier wordt aangeduid. Toen graaf Cavour in 1846 op 't Kongres verscheen, en het goevernement van den Paus aanklaagde, geschiedde dit op aanzoek van den Keizer. Cavour althans heeft dat gezegd na den vrede van Villafranca. Diezelfde Cavour heeft op hetzelfde tijdstip getuigd, dat de Keizer hem, toen hij te Plombières, reeds in 't jaar 1858 ontboden was, het vooruitzigt heeft gegeven, dat met de hertogdommen, en Mantua en Peschiera ook de Romagna bij Sardinië zou worden ingelijfd. En wat is er gebeurd? Toen de oproer van Italië was ontrold, is door een neef des Keizers, den graaf Pepoli, en door vrienden des Keizers, bijgestaan door Piemontesche agenten, de revolutie te Bologna uitgeroepen op het oogenblik, dat geen enkel Pauselijk soldaat het trouwe volk kon beschermen. Die revolutie handhaaft er zich door vreemdelingen. En het is een openbaar feit dat van de 31,000 kiezers slechts 6000 door list, bedrog en geweld zijn kunnen bij elkander gebragt worden, om hunne stem ten voordeele van de revolutie uit te brengen, terwijl daarentegen, ten spijt van het schrikbewind, 25,000 kiezers door hunne onthouding hebben geprotesteerd. Maar er is nog meer. De Keizer spreekt van zijn gesloten vrede te Villafranca uit vrees dat de revolutie in de Pauselijke Staten zich zou uitbreiden. Die vrees is niet groot geweest. Want de kardinaal Antonelli, na Perugia ingenomen te hebben, had plan zijne troepen naar Bologna te laten voorttrekken. Ongewijfeld, hadden deze Bologna bemagtigd. Maar het werd namens den Keizer ontraden. Zulke bloedvergieten was onnoodig; men zou wel zorgen dat Bologna terugkeerde. Intusschen, Bologna bleef in handen van de revolutie zelfs na den vrede van Villafranca. Hoe kwam dat? Een Fransman, een vriend van Cavour, die bij hem was, toen die vrede gesloten werd, hem vergezeld naar het Fransche hoofdkwartier, en met hem terugkeerde naar Turijn, geeft daarvan de reden. De Keizer verlangde niet dat de revolutie hare taak in Bologna opgaf. Graaf Pepoli kwam te Turijn om van den Keizer, die er des avonds ten 4 ure was aangekomen en des anderen daags 's morgens ten 4 ure naar Parijs vertrekken moest, te vernemen wat er te Bologna moest worden gedaan. Cavour dacht dat Pepoli onmogelijk gehoor krijgen zou. Hij vergistte zich. Hij werd ontvangen, goed ontvangen, en kwam van de audientie terug met de blijde boodschap voor de revolutie te Bologna: *gaat voort*. Op dat orderwoord des Keizers ging de revolutie te Bologna voort onder de leiding van Pepoli en van een bijzonderen vriend van den Keizer, die later *teruggeroepen* is, toen de revolutie voltooid en genoegzaam georganiseerd was. Nog niet genoeg. De generaal de Goyon, die te Rome beveelt, om als de gezant de Grammont dreigt eene pleister over den wond te leggen, de generaal de Goyon, die niet altijd het dubbel spel van den Keizer begriipt, bood zich later bij den Keizer aan om Bologna onder de gehoorzaamheid van den Paus te herstellen zonder een druppel bloed te vergieten. Hij heeft op dat aanbod nooit een antwoord ontvangen. En eindelijk om aan dat alles de kroon op te zetten, de Fransche Keizer heeft 50,000 man te Milaan staan, om de revolutie te beschermen, maar hij heeft geen soldaat om den Paus te verdedigen tegen eene revolutie te Bologna, die namens *zijn* Keizerlijke verklaring niet zonder zijne deelname en zonder zijne verantwoordelijkheid tot stand gebragt. Als het derhalve volkomen waar is, dat de feiten eene onverbidde logika hebben, dan is dit, omdat de Keizer die onverbidde logika verlangt. Laat hem dan zeggen dat hij onmagtig is tegen de revolutie in Bologna; hij is onvermogen dan, omdat hij het wil zijn. Maar daaruit blijkt dan ook hoeveel staat er te maken is op zijne betuiging, dat hij den voortgang der revolutie in de Romagna gestuit en een aanval op Ancona door het ontslag van Garibaldi verhindert heeft. Wij gelooven er niets van. De revolutie is gestuit door de Pauselijke troepen, die Perugia hebben genomen en waren zij voortgetrokken naar Bologna, dan was de zaak gedaan geweest. Maar dat juist heeft de Keizer verhindert; omdat de revolutie er niet mogt gedaan zijn. En wat Garibaldi aangaat, het is eene kwestie waarom hij zijn ontslag genomen heeft; maar Ancona was gedekt, om dien aanval van Garibaldi veilig te kunnen afwachten. Dat alles heeft dus de waarde van iemand, die zegt wat *niet* is, en toont slechts des te krachtiger den toelag van den Keizer, om den Paus van Bologna te berooven.

Advertentiën van Zes regels en daar beneden worden tegen 1.00 geplaatst; meer dan Zes regels tegen 15 cents, de regel. — Voor alle advertentiën wordt bovendien 35 cents zegelrecht betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

Van waar die toelag? Alles zou in orde gekomen zijn, zoo spreekt de brief, indien Zijne Heiligheid aan Bologna eene afzonderlijke administratie en een burgerlijken goeverneur had toegestaan. Voorwendzelen, Bologna heeft zijn burgerlijken goeverneur gehad, en heeft den Paus geboden hem door een Kardinaal te vervangen. En weet men wat de afzonderlijke administratie beduidt, waarvan de brief spreekt? Dat leert Cavour, die verzekert met den Keizer te hebben afgesproken, dat de Legatiën zouden worden bestaard door Koning Viktor Emmanuel onder de suzereniteit van den Paus. Die afzonderlijke administratie strekte dus naar eene inlijving in Sardinië. En zij wordt voorgesteld als een middel om de Legatiën voor den Paus te behouden!

Het kan na zulke zaken niet verwonderen, dat de Keizer op den 31 December nog durft spreken van het Kongres, „dat op het punt staat van bijeen te komen“, toen hij juist op het punt stond om de bijeenkomst van dat Kongres onmogelijk te maken. Men kan ook uit deze valsche verzekering afleiden van welke gehalte de daarop volgende betuiging is, dat hij Bologna ten behoeve van den Paus niet zou durven bezetten uit vrees voor den haat der Italiaansche volken en de jalousien der groote mogendheden. Van de mogendheden kon hij wel gezwegen hebben; want hij heeft ze allen getrotseerd toen hij in Italië viel, en hij heeft thans 50,000 man te Milaan ten dienste der revolutie, zonder dat eene enkele groote mogendheid daaraan klaagt. Ook zijne vrees voor de Italiaansche volken kan niet al te groot zijn. Maar niet onwaarschijnlijk wordt het, dat de dolken der carbonari, die met hunne Bologna tegen Paus Gregorius XVI in opstand stonden en verslagen werden, hem vrees inboezemen. Want het is zeer opmerkelijk, dat de revolutionnaire politiek van zijn keizerrijk dagteekent van zijn stand, dat Orsini hem tot zijn exekutor-testamentair heeft benoemd.

In dezen toestand is het natuurlijk dat de Keizer beproeft zijn wil aan den Paus op te dringen; hij zegt met leedwezen, dat in allen geval niet ernstig is en veel heeft van hetgeen blijdschap verradt. In 't belang van den Pauselijken Stoel raadt hij den Paus aan hij wil het offer der Legatiën te brengen; in dat geval verzekert hij hem, dat de mogendheden hem in 't bezit van het overblijvend deel zijner Staten zullen overgeven en dan twijfelt hij er niet aan of al het noodig tot de orde terugkeeren, de Paus zal de verlangde vrede aan Italië schenken en de Italiaansche volken in het rustig bezit zijner Kerkelijke Staten brengen. Vrij vertaald wil dat zeggen: „de mogendheden zal u een brevet geven van godelijke vrede. De Paus heeft zulke brevetten van godelijke vrede gegeven. Hij ontvangt die van niemand, maar doet die uit en gelukkig hij die er een verkrijgt. Evenmin heeft de Paus iets aan de waarborgen, die de Keizer hem aanbiedt. Al die waarborgen bezit de Paus in den hoogsten graad. Dat heeft intusschen niet verhindert, dat de derde Napoleon gelijk de eerste de revolutie bragt in de pauselijke staten. Wie waarborgt de waarborgen van den Keizer? Niemand ter wereld, zelfs de Engelsche bond-

...niet, die toch het vuur helpt stoken en niet geneigd is om den brand bij de Legatiën te laten en dien veel eer naar Rome zou wenschen over te brengen. De Paus heeft dus zeer wijs gehandeld met niets toe te geven en de voetheid zijner regten te handhaven. Elke onwilliging toch zou slechts geleid hebben tot voltooiing van het plan, dat opstaat, om met behulp van de Garibaldis den Paus te onttronen. Als de Paus andermaal wijken moet voor de revolutie, het zij gelijk den eersten keer, door geweld. Revolutionair geweld, of keizerlijk geweld; het een is gelijk het ander, en niemand vergist er zich in.

Daarom is de bezorgdheid des Keizers onnoodig, wanneer hij aan 't slot van zijn epistel, den Paus bidt, lat Hij des Keizers gevoelens niet verkeerdelijk zal opvatten. De Keizer heeft daaromtrent geen nood. De Paus weet, wat de derde Bonaparte hem bereid heeft en nog voor hem doet. Ook de Keizer weet dat de Paus het weet. Daarom kan de Keizer er gerust op zijn, dat de Paus niets anders van hem verwacht, dan hetgeen Hem tot dus ver uit de Tuilerien is wedervaren. Maar als alzoo de Keizer al gerust kan zijn, dan is daarin juist eene reden te meer, waarom Zijne Heilichheid op dit oogenblik met het gansche Katholieke volk in angst verkeert. Een vreeselijk despotisme treedt op, dat sluwheid, bedrog en huichelarij aan geweld paart, en in den Paus alle volken der wereld bedreigt. Gewapend met Frankrijks legermagt, steunend op de revolutie, schrijft het vooruit in den naam der vrijheid en brengt ketenen aan. Geen traktaten, of verbindtenissen of regten worden daarbij geëerbiedigd. In de plaats van dit alles treedt de wil van een Bonaparte, die wanneer hij 't goedvindt, verklaart dat het niet anders kan, en aan zijne verklaring de kracht der revolutie en de magt van zijne legerbenden toevoegt. Dit moge zich laten welgevallen wie wil, maar het is eene blijdschap voor het Katholieke hart, als hij den Stedehouder van Christus een protest hoort aanheffen, als Pius IX dezer dagen heeft gegeven.

Wij hebben meermalen gezegd dat de heer van Bosse en zijn spoorwegontwerpen geen andere verdediger hadden in de dagbladen dan de *Nieuwe Rotterdamse Courant*. Natuurlijk bedoelden wij hiermede de dagbladen, waarvan men notitie neemt, want anders zouden wij ook de *Kamper Courant* hebben moeten noemen. Dit blaadje nu ontvangt bij tijd en wijlen ook artikelen ter plaatsing over de spoorwegen, die, naar trant, strekking en onbehendige verplaatsing van het vraagstuk te oordeelen, in dezelfde fabriek bearbeid worden, welke de beoogen van het Rotterdamse blad levert. Het laatste, hoewel niet veel, bewaart toch nog altijd eenige vormen van welvoegelijkheid, maar in de *Kamper Courant* oordeelt men zich ook daarvan te mogen ontslaan, en schrijft er maar op toe. Doch lieden, die reeds onder gewone voorwaarden moete hebben om niet allerlei onwillekeurige onvoorzigtigheden te begaan, geraken in zulke omstandigheden geheel en al het spoor bijster, en spreken zich zelve voorbij. Een opmerkelijk bewijs daarvan levert het jongste opstel van den ministeriële schryver in de *Kamper Courant*. Hij zegt daar onder anderen:

„Om den finantiën toestand en de onbedachtzaamheid der regering in een nog duisterder daglicht te plaatsen moest het *Handelsblad* ook nog aan de voorgestelde doorgraving van Holland op zijn smalst [gelooven] als of het meent; dat het de regering daar eede ernst zou gewest zijn. Dat onnozele *Handelsblad*, dat het niet begrepen heeft, dat dit eenvoudig een middeltje was om de *Amsterdammers* te paaijen, en als of de regering zeide, nu daar schreeuwers, wij zullen 't voorstellen, 't gebeurt toch niet! En zoo zal 't ook wel zijn.”

Wij voor ons hebben goede redenen om te meenen dat het zoo niet zal zijn. Doch dit daargelaten. Wij deelden het bovenstaande slechts mede om weder eens te doen uitkomen welke knappe en talentvolle lieden ten gunste der ministeriële spoorwegplannen zoo al de pen voeren. Men ziet het, de gemakkelijke kunst om waar spreken gevaarlijk wordt, te zwijgen, bezitten zij zelfs niet eens.

Maar zoudde vrienden der ministers er zoo over denken, met welk recht noemde de heer van Bosse het dan „laster”, toen de heer de Poorter in de Kamer hetzelfde betoogde?

De minister van Financien heeft bekend gemaakt, dat door een onbekende, bij den ontvanger der registratie te Purmerend, eene som van f 17.31, wegens aan het rijk verschuldigd successierecht, is bezorgd geworden.

Gisteren is eene ontploffing ontstaan ten huize van Boef, op de Grootte Oostenburgergracht, doordien aldaar door een der bewoners in de woonkamer een groot vuurwek werd afgestoken.

Heden nacht ten 2½ ure is brand ontstaan bij de Wed. Renard op de Rozengracht, waarbij het bovengedeelte

van 't achterhuis van 't Bleedermakerswerkplaats dienende, geheel is uitgebrand. Door de werking van drie spuiten was de brand ten 4 ure gebluscht.

Z. M. heeft aan mr. W. F. Rochussen vergund het aanmen en dragen der onderscheidingssteekenen van ridder (ste kinder Lodewijksorde, hem door Z. K. H. den Groothertog van Hessen geschonken.

Met Zr. Ms. goedkeuring is door den Nederlandschen konsul-generaal te Bucharst tot zijnen vice-konsul te Galatz benoemd G. S. Vlastos.

HOORN, 12 Jan. Op de markt alhier werden aangevoerd 13 stapels Kaas. Prijs: Kleine Gras f 31.25. Id. commissie f 28.

GOUDA, 12 Jan. De veemarkt van heden met goelijken aanvoer; alles werd tot ongekende hooge prijzen verkocht.

Hooikaas van f 23 tot f 25.
Goeboter f 1.02 a f 1.10.

BATAVIA, 23 Nov. Den 8sten Nov. heeft de stoomboot *Banda*, kapitein Neijts, deze reede verlaten, zich begevende, over Muntok en Riouw, naar Singapore, tot het overbrengen en afhalen der landmailpaketten.

— In de eerste dagen van de maand Oktober jl. ontstond in de negorij Prambahan, afdeeling Tanah datar, residentie Padangsche Bovenlanden, (Sumatra's Westkust) een geweldige brand, waardoor 61 huizen en 200 schuren, gevuld met padi eene prooi der vlammen zijn geworden.

De schade wordt geschat op p. m. f 60,000.

In de maand Oktober maakte de assistent resident van Benkoelen eene inspektie-reis door de afdeeling Ommelanden, Seloema en Manna. In de afdeeling Seloema werd op verscheidene plaatsen de ploeg met vrucht gebruikt. De tijgers maakten aldaar voortdurend vele slagtoffers; volgens opgave der hoofden zijn in de maanden Julij, Augustus en September jl. 17 menschen door die diëren verscheurd. Geene geschikte gelegenheid werd ongebruikt gelaten om, met aanwijzing der door het goevernement uitgeloopte premie op het dooden van tijgers, het veroordeel weg te nemen, dat vooral onder de beoel-bevolking tegen het vangen en dooden van dat schadelijk gedierte bestaat.

— Berigten uit Boni vermelden dat de Koningin, in overleg met de hadat, eenen zendeling naar Wadjo heeft afgevaardigd, met het doel om raad te vragen hoe te handelen in de hoogst mogelijke omstandigheid, waarin Boni thans verkeert.

In antwoord daarop zou Wadjo hebben te kennen gegeven, dat dit rijk zich liefst niet in de hangende zaak tusschen Boni en het goevernement wenscht te mengen. Overigens hield de Koningin van Boni zich voortdurend te Pasempa op.

Een Europeesch artillerist, die wegens ziekte bij het optrekken van het detachement, waartoe hij behoorde, naar de zuider-districten in de kampong Bonto Nampo, Goa, onder de hoede van het dorpshoofd was achter gebleven, is, na in ijenden koorts aan zijne bewakers ontsnapt te zijn, door vier Goarezen vermoord.

De Koning van Goa heeft onmiddellijk de daders doen opsporen en ter dood brengen.

In de zuiderdistricten heeft enig verzet plaats gehad, waarbij de gezagheber der zuiderdistricten W. O. Burgemeester en een zijner oppassers, alsmede een Europeesche korporaal en een oppasser zijn omgekomen. De zamengevloede menigte is door eene in de nabijheid zijnde kolonne, onder bevel van den kapitein J. van Leijden, uiteengedreven. Volgens de jongste berigten was het grootste gedeelte der tot verzet overgeslagen bevolking van het regentschap Polong tot rust teruggekeerd.

— In het landschap Pasumah Ajer Krah (Palembang), buiten het eigenlijke goevernements gebied gelegen, hebben eenige verwikkelingen plaats gevonden. De doeson's Bandar Agong en Lawang Agong zijn met elkander in onmin geraakt, hetgeen een gevecht ten gevolge heeft gehad, waarbij drie ingezetenen van Bandar Agong zijn gebleven. Van wege het bestuur is het noodige verrigt om dit geschil tot een gewenscht einde te brengen. Overigens is tot den 29sten Oktober en sedert de laatste mededeelingen niets belangrijks voorgevallen.

— De rust werd in de maand Oktober in de Westerafdeeling van Borneo nergens verstoord. Zware winden en regens hebben op sommige plaatsen eenige schade aangerigt. Te Pontianak kwamen geene cholera-gevallen meer voor.

— Twee spionnen, die van Sindjai en omstreken te Maros (Noorder districten) zijn teruggekomen, hebben verhaald, dat langs de geheele strekking van de kust van Sindjai een zware aarden wal is opgeworpen, die echter niet bijzonder versterkt is, daar, op een paar stukken geschut na, slechts hier en daar lila's verspreid lagen om bij vertoon der Nederlandsche troepen op den wal te worden geplaatst. Slechts de monding der rivier is open gebleven en in die rivier zijn alle prauwen op de oevers gehaald. Soelawatang Boeloe Boeloe voerde

onder Aroe Patimping het bevel over Sindjai. Deze twee hoofden zouden die plaats verdedigen, alleen omdat zijts de stellige wil van de Koningin van Boni is. De bevolking aldaar verkeerde in groote vrees voor een aanval en had daarom bereids al hare goederen naar het bergte overgebracht. Alhoewel de bevolking lijdzzaam was volgens den wil der Koningin, verlangden zij toch zeer naar eene spoedige heindiging van den oorlog, en zoude het goevernement als heer en meester erkennen, wanneer dit de zege behaalde. De vrees voor de Nederlandsche wapenen was zoo groot, dat men bij het zien van een oorlogschip slechts aan vlugten zou denken. In de laatste helft der maand Oktober regende het te Sindjai voortdurend. In het geheim was aan een der spionnen te Sindjai medegedeeld, dat een Bonier, ter spionnering van het fort te Badjoa door de Koningin uitgezonden, haar had berigt, dat de bezetting in dat fort uiterst gering was en hij aldaar eene pop als schildwacht geplaatst had gezien, zóó gemaakt, alsof die pop vuur wilde geven met een der stukken.

De koningin zoude hierdoor op het denkbeeld zijn gekomen om het fort stormenderhand te doen innemen, tot welk einde zij veertig vrijwilligers zocht. Deze zouden het fort binnen sluipen, aldaar amok maken en door verwarring, daardoor ontstaan, aan de Bonische troepen, die intusschen tegen Badjoa zouden oprukken, gelegenheid geven om het fort in te nemen.

Reeds 17 vrijwilligers zouden zich aangemeld hebben en het voornemen bestond om, wanneer het geluk aan de Boniren mógt te beurt vallen van Badjoa te vermeesteren, alsdan de Noorder districten aan te vallen.

— Bij de verovering van Tjinta Pori op den 21^{en} Oktober is, zoo ver men heeft kunnen nagaan, een dertigtal mitelingen gesneuveld en gekwetst, terwijl van onze zijde een sergeant is gesneuveld en vijf manschappen zijn geblesseerd, waarvan één aan zijne wonden is overleden. De versterking lag op een zeer goed gekozen punt, dat omgeven was door een bijna ondoordringbaar moeras en door eene ondoorwaadbare rivier. Officieren en manschappen hebben zich bij die gelegenheid weder uitstekend gedragen. Bijzonder onderscheiden hebben zich de 1ste luitenant der artillerie Bord, de 2de luitenant der infanterie Perelaer, de officier van gezondheid Chaulier, de adjudant-onderofficier Serquet, de gesneuvelde sergeant Sevenstern, de kanonnier Barrond, de sopp. Kuhl en de sopp. Dengens.

— Op den 3^{en} November jl. zijn te Bandjermassin aangekomen de nieuw benoemde goevernements-kommissaris Nieuwenhuijzen en de kommandant der troepen, waarnemend resident Verspijck. De kolonel Andresen heeft op den 7^{en} November zijne waardigheid van goevernements-kommissaris en op den 8^{en} daaraanvolgende die van den kommandant der troepen in de Zuiden Oosterafdeeling van Borneo overdragen.

— Op den 4^{en} November jl. is de kolonel Waleson afgetreden als kommissaris voor de Bonische zaken en vervangen door den kommandant van het leger, den luitenant-generaal J. van Sweiten.

Op den 26^{en} Oktober had een aanleg op het leven van den kolonel Andresen plaats. Ten een ure na den middag verliet hij, in de residentie-prauw gezeten, Martapoera, ten einde zich naar Banjermassin te begeven, vergezeld van zijn adjudant, den luitenant-ter-zee Adams, van den 2^{en} kommissie ter algemeene sekretarie, ambtenaar ter beschikking van den goevernements-kommissaris in de Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, C. W. Walbeehm en vier Europeesche flankeurs.

Eene tweede prauw met een gewapend escorte van 10 man verliet Martapoera een kwartier uur vroeger, met last om de eerste in te wachten bij het zekenschip, dat even beneden de Soengel Kitanan ten anker lag.

Toen de residentieprauw bij Soengel Kitanan, op ongeveer 500 ellen van het zekenschip gekomen was, werden op dezelve uit het struikgewas en de hooge alang-alang, waarmede de linkeroever op die plaats sterk begroeid is, achttien gewerschoten gelost, terwijl de prauw niet verder dan 12 ellen van dien oever verwijderd was. De kogels werden daardoor alle in het vaarttuig gebracht en duidelijk zag men de schutters na het lossen van hun schot voorover vallen en tusschen de alang-alang wegkruipen. De zich in die prauw bevindende flankeurs losten zeer bedaard hun geweer, doch konden de uitwerking hunner schoten door het dichte gewas niet waarnemen. Onder de roeijers heerschte eene vreeselijke verwarring: in een oogenblik sprong een twintigtal daarvan in het water, zoodat het ranke vaarttuig bijna omsloeg. Slechts de mandor en twee roeijers bleven over om de prauw te besturen. De flankeur Schaapman werd door een kogel in het been en een der jongste matrozen door een schampschot in den arm gekwetst.

Voordat de roeijers van hunnen schrik hersteld en weder binnen de prauw waren gezeten, verliep een geruime tijd, toen de luitenant-ter-zee Adams met eenige soldaten aan wal kon gezet worden om de aanvallers op te sporen en te vervolgen, deze reeds in het ondoordringbare struikgewas verdwenen waren.

— Te Martapoera is de vaccine weder ingevoerd waaraan de hoofden en bevolking veel waarde hechten

